O B S A H

Úvod 7

1. Úvod do metodologie pedagogického výzkumu 9

1.1. K pojmu metodologie, metodologie pedagogiky a metodologie pedagogického výzkumu 9
1.2. Předmět metodologie pedagogiky 10
1.3. Úloha marxisticko-leninské filozofie v tvorbě a sebepoznání pedagogické vědy 11
1.4. Metodologická východiska vědeckého poznání v pedagogice, zdroje a prostředky pedagogického poznání . 13
1.5. Předmět vědeckého výzkumu v pedagogice 15
Výchovný jev a fakt, pedagogický jev a fakt
1.6. Vědecký problém a hypotéze. Jednota kauzálně finálního myšlení v pedagogice 19
1.7. Pedagogický výzkum a jeho etapy 24
1.8. Metody pedagogického výzkumu 28
1.9. Teoretické výzkumy a výzkumné metody 33
1.9.1. Analýza a syntéza 35
1.9.2. Indukce a dedukce 35
1.9.3. Abstrakce a konkretizace 35
1.9.4. Zobecnění (generalizace) 36
1.9.5. Logickohistorická metoda 36
1.9.6. Srovnávací metoda 37
1.9.7. Genetická metoda 38
1.9.8. Metody teoretické analýzy a syntézy 39
1.9.9. Metody ostatní 40
1.9.9.1. Klasifikace 40
1.9.9.2. Analogie 40
1.9.9.3. Metoda modelování 41
1.9.9.4. Myšlenkový experiment 45
1.9.9.5. Metody formalizace 46
1.10. Objektivní a subjektivní faktory v pedagogickém výzkumu. Vlastnosti výzkumného pracovníka 47
1.11. Vztah kvalitativní a kvantitativní analýzy v pedagogice. Kvalitativní znaky a kvantitativní ukazatele v pedagogických výzkumech 50
1.12. Techniky práce s literaturou 51

2. Empirické pedagogické výzkumy 59

2.1. Pojem empirického pedagogického výzkumu 59
2.1.1. Fáze empirického pedagogického výzkumu . . 59
2.1.2. Výběr jedinců do výzkumných vzorků 63
Velikost výběru 66
2.1.3. Výzkum ex-post-facto a výzkum experimentální 67
Pedagogický experiment (experimentální výzkum) 68
2.2. Měření pedagogických jevů a zpracování výsledků měření 73
2.2.1. Uspořádání dat a sestavení tabulky četností 75
2.2.2. Grafické znázornění naměřených dat 76
2.2.3. Střední hodnoty (charakteristiky polohy) 77
2.2.4. Charakteristiky rozptýlení (míry variability) 81
Gaussovo normální rozdělení četností . . . 82
2.3. Statistické metody používané při ověřování platnosti hypotéz 85
2.3.1. Závislost mezi pedagogickými jevy při nominálním měření 85
Test dobré shody chí-kvadrát 86
Test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku 87
Test chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku . . 89
Stupeň závislosti mezi jevy v kontingenční tabulce 91
2.3.2. Závislost mezi pedagogickými jevy při ordinálním měření 92
Spearmanův koeficient pořadové korelace . 92
2.3.3. Závislost mezi pedagogickými jevy při intervalovém a poměrovém měření 94
Pearsonův součinový korelační koeficient 95
Studentův t - test 97
Posouzení předpokladů pro užití Studentova t - testu 99
Párový t - test 100
Nástin analýzy rozptylu 102
2.4. Metody získávání dat v empirických pedagogických výzkumech 105

2.4.1. Pedagogické pozorování 105
Subjektivní faktory působící při pozorování . . 106
Technika A. A. Bellacka 108
Technika frekvenční a sekvenční analýzy . . . 109
Rating v pedagogickém pozorování 110
Technika převodu kvalitativních údajů na grafický záznam S. Rysa 113
2.4.2. Dotazník v pedagogickém výzkumu 115
Interpretace výsledků třídění prvního stupně . 124
Interpretace výsledků třídění druhého stupně . 127
2.4.3. Rozhovor (interview) 130
2.4.4. Testy v pedagogickém výzkumu 131
Didaktické testy 131
Testové úlohy 133
Konstrukce didaktického testu 137
Ověřování vlastností didaktického testu . . . 138
2.4.5. Sociometrie v pedagogickém výzkumu 142
Sociometrická matice 143
Sociogramy 144
Sociometrické indexy 148
2.4.6. Sémantický diferenciál 150

Příloha: Statistické tabulky 154
Tabulka náhodných čísel 155
Kritické hodnoty Pearsonova χ^2 156
Kritické hodnoty Studentova t 157
Kritické hodnoty výběrového koeficientu korelace 158
Kritické hodnoty Snedecorova F 159

Literatura 160

Rejstřík věcný 163

Oddíl 1. zpracoval PhDr. František Horák, CSc.,
oddíl 2. a přílohy zpracoval PhDr. Miroslav Chráska, CSc.